

ZÁPIS NAROZENÍ DÍTĚTE

Vylepšování přístupu dětí k občanství a předcházení absenci státní příslušnosti

[V čem je problém?](#)

[Co mohu pro uprchlíky udělat coby sociální pracovník v první linii?](#)

[Co se musí změnit na politické úrovni?](#)

[Další základní informace k problematice a doplňující zdroje](#)

V ČEM JE PROBLÉM?

Nezaregistrování narození dítěte ho **může ohrozit** a vážně **poškodit jeho lidská práva**.

- Dítě, jehož narození není zaregistrováno, nemusí být považováno za občana žádného státu a mohou mu být odepřena další práva, jako například přístup ke vzdělání, k sociálním dávkám nebo ke zdravotní péči.
- Dítě uprchlíků, jehož narození není zaregistrováno, si pravděpodobně nebude moci nechat zhotovit cestovní dokumenty nebo legálně přejít hranice státu, kvůli čemuž bude s velkou pravděpodobností muset podnikat nebezpečné cesty, aby se dostalo do bezpečného státu.
- Dítě uprchlíka bez státní příslušnosti bude s vysokou pravděpodobností žít dlouhou dobu v extrémní chudobě, může se ocitnout v situacích ohrožujících život, při nichž může být vydíráno, například prostřednictvím nelegálního obchodování, dětskou prací, uzavřením manželství v dětském věku, vstoupením do vojenské služby v dětském věku a jiných způsobů zneužívání.

CO MOHU PRO UPRCHLÍKY UDĚLAT COBY SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PRVNÍ LINII?

Čtyři „P“: Poznat, poznamenat, poradit, prostudovat!

1. Poznejte znaky absence státní příslušnosti

- Když se při své práci setkáte s dítětem, které žádá o azyl, automaticky nepředpokládejte, že má stejné občanství jako jeho rodiče nebo že má občanství státu, ve kterém se narodilo. Myslete na to, jak moc je registrace narození důležitá, a citlivě se ptejte na otázky, které vám pomohou odhalit znaky absence státní příslušnosti. Například: Bylo narození dítěte zaregistrováno? Bylo nemožné zaregistrovat narození dítěte kvůli okolnostem týkajícím se uprchlictví (např. protože se dítě narodilo během cesty nebo registrace narození vyžaduje obrátit se na úřady státu, ze kterého rodiče s dítětem uprchli)? **[Pozn.: neočekávejte od uprchlíků, že se obrátí na úřady ve státě, ve kterém se obávají perzekuce]**
- Má dítě rodný list? Může dostat rodný list?
- Pokud dítě má rodný list, je dokladem o státní příslušnosti?
- Pokud dítě má rodný list, jsou na něm uvedeni oba rodiče? Pokud rodiče uvedeni nejsou, může to při uznávání stejné státní příslušnosti, jako mají rodiče, způsobovat potíže?

- Čelila matka dítěte při jeho registraci problémům, protože je žena? Pochází ze země nebo žije v zemi, kde ženy nemají stejná práva zaregistrovat narození dítěte nebo předat občanství jako muži?

Další otázky jsou k dispozici zde: [Rozpoznání absence státní příslušnosti: Otázky, které pomohou rozpoznat dítě bez státní příslušnosti \(nebo náznaky absence státní příslušnosti\)](#)

2. Poznamenejte si absenci registrace narození a pravděpodobnou absenci státní příslušnosti

Pokud zjistíte, že narození dítěte nebylo zaregistrováno nebo že dítě může být bez státní příslušnosti, uveďte tuto důležitou informaci do všech dokumentů souvisejících s dítětem. Neuvádějte do dokumentů předpokládanou národnost, pokud dítě nemá doklad o státní příslušnosti. Pokud v nějakém formuláři nejsou políčka na zaznamenání absence státní příslušnosti, poznamenejte tuto informaci kamkoli na formulář, aby o ní existoval záznam, a informujte rodiče, pečující osobu nebo opatrovníka dítěte o tom, že tato informace může být v budoucnu pro dítě důležitá. Také si ponechte kopie všech relevantních dokumentů ve vaší složce, abyste je mohli v případě potřeby v budoucnu použít.

3. Porad'te rodičům dětí, kde najdou odborné rady, podporu a informace

Zjistěte, jestli je možné narození dítěte zaregistrovat, a odkažte je na organizace, které se specializují na práva dětí, absenci státní příslušnosti a občanství v zemi, kde působíte, a zjistěte, zda mohou pomoci. Pomoci by mohli i někteří [naši členové](#). Rozdávejte letáky vydané matričním úřadem nebo jakýmkoli jiným příslušným úřadem v zemi, kde působíte, například [tento, který vydal úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky pro Bosnu a Hercegovinu](#). Stáhněte si a použijte [příručku/plakát](#) pro pracovníky, kteří pomáhají uprchlíkům, a naši [stručnou příručku](#) pro uprchlíky a žadatele o azyl.

4. Prostudujte si informace o registraci narození a absenci státní příslušnosti Další informace naleznete níže, více na našich internetových stránkách (odkazy níže).

- [Podívejte se na náš webinář o registraci narození a předcházení absenci státní příslušnosti](#). Zjistěte víc o registraci narození a předcházení absenci státní příslušnosti u dětí zde:
- Cesty bez státní příslušnosti: [Registrace narození a dětská práva](#)
- Tematický brífink sítě European Network on Statelessness (ENS) [Birth registration and the prevention of statelessness in Europe: identifying good practices and remaining barriers](#) (Registrace narození a předcházení absenci státní příslušnosti v Evropě: zjišťování nejlepších způsobů a zbylých překážek)
- [UNHCR Brief: Birth registration](#) (Instrukce úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky: registrace narození)
- [UNICEF: What is birth registration and why does it matter?](#) (Co je registrace narození a proč je důležitá)
- UNHCR a UNICEF: [Background Note on Sex Discrimination in Birth Registration](#) (Poznámka k diskriminaci na základě pohlaví při registraci narození)

CO SE MUSÍ ZMĚNIT NA POLITICKÉ ÚROVNI?

- **Státy by měly zaručit okamžitou, bezplatnou a univerzální možnost registrace narození a přístup k rodným listům**, které by zajistily právní identitu a rodinné vazby neohrožené tím, jaké mají rodiče občanství/národnost nebo zda mají status imigrantů. Rodný list by měl být vydán všem dětem, včetně těch, které se narodily na cestě, při níž rodiče narození nemohli zaregistrovat.
- Úředníkům registrujícím narození a těm, kteří rozhodují o udělení občanství, dětským sociálním pracovníkům, soudcům a dalším
- příslušným úředníkům by mělo být zajištěno **vhodné školení na téma absence státní příslušnosti u dětí**.
- **Překážky registrace narození a získávání státního občanství u dětí by měly být odstraněny**. Jedná se například o náročné požadavky na evidenci, vysoké poplatky, diskriminační praktiky, složitá řízení, sdílení dat mezi nemocnicemi, matrikami a imigračními úředníky.
- **Státy by měly zavést plnou právní ochranu ve svých zákonech týkajících se občanství**, aby byly připraveny na všechny situace dětí narozených bez státní příslušnosti na jejich území. U těch zákonů, které poskytují částečnou ochranu, by se měla zavést plná, aby se předešlo absenci státní příslušnosti ve všech možných případech. Ochrana by měla být zavedena do praxe, aby se zajistilo právo dítěte na státní občanství.

VÍCE INFORMACÍ NA TOTO TÉMA A DALŠÍ ZDROJE

Dítě, které se narodilo uprchlíkům během cesty nebo v exilu, může mít problém splnit evidenční požadavky na registraci narození. Pravidla pro důkazy vyžadované pro registraci narození se v evropských státech liší. Mnoho států k registraci narození dítěte požaduje doložení času a místa narození a identity alespoň jednoho z rodičů, ale rodiče uprchlíci nemusí mít tyto doklady, pokud se jejich dítě narodilo během cesty nebo pokud jsou bez státní příslušnosti, bez osobních dokladů nebo nemají náležité dokumenty.

Problémové praktiky registrací narození mohou zvýšit riziko absence státní příslušnosti u dětí uprchlíků. Informace o občanství rodičů je důležitá pro určení státního občanství dítěte nebo znaků absence státní příslušnosti, protože většina dětí získává občanství od jednoho nebo obou rodičů. Ale mnoho dětí je zaregistrováno se stejnou národností jako jejich rodiče, aniž by bylo prošetřeno, jestli dítě opravdu státní občanství má. Striktní evidenční požadavky na registraci narození, pokuty a komplikovaná soudní řízení za pozdní registraci nebo právní povinnost registračních úředníků nahlásit nelegální migranty imigračním úřadům mohou rodiče odrazovat od zaregistrování narození. Takové chování zvyšuje [riziko absence státní příslušnosti u dětí v Evropě](#).

Mezinárodní právo chrání právo dětí na občanství. Právo každého dítěte na občanství je jasně ukotveno v mezinárodním právu (např. článek 7 [Úmluvy o právech dítěte OSN](#), který je závazný pro všechny evropské státy). [Mezinárodní právo](#) také vyžaduje, aby státy právní ochranou předcházely absenci státní příslušnosti, aby například poskytly dětem, které by jinak byly bez státní příslušnosti, právo na získání státní příslušnosti ve státě, kde se narodily. Registrace narození je důležitá, aby se mohla určit právní identita a předešlo se tak absenci státní příslušnosti u dětí. Rodné listy jsou důležitým důkazem, který pomáhá státní příslušnost určit.

Pouze asi polovina evropských států má [plnou ochranu, která předchází absenci státní příslušnosti u dětí](#). Zákony některých států mnoho dětí přímo vyřazují, protože požadují, aby

rodiče měli legální trvalý pobyt v hostitelském státu. V jiných státech je zákonem vyžadováno řízení a poplatek, což mnoha dětem brání v tom, aby státní příslušnost získaly. Úředníci, rodiče a děti často neví, že právní ochrana existuje a v některých případech úředníci nerealizují ochranu proto, že absence státní příslušnosti u dítěte nebyla zjištěna.

Děti bez státní příslušnosti a/nebo bez důkazu o státní příslušnosti mohou čelit obtížím, například při získávání vzdělání, sociálních dávek a zdravotnické péče. Nemusí mít možnost vycestovat ze státu, ve kterém bydlí, například na návštěvu k prarodičům a dalším příbuzným. Když dospějí, mohou zažívat další problémy: při hledání práce, dalším studiu, pronájmu bydlení nebo koupi pozemku nebo vykonávání mnoha dalších základních aktivit, a také čelí většímu riziku, že je někdo bude vydírat.

Další informace

[European Network on Statelessness](#)

[Stateless Journeys](#) (Evropská síť pro osoby bez státní příslušnosti – Cesty bez státní příslušnosti)

[Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Ending Statelessness](#) (web UNHCR týkající se konce absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Modul pro samostudium ohledně absence státní příslušnosti agentury UNHCR)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze)
[Statefree](#) (Bez státu)

Zúčastněte se kurzu, který pořádá [Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze) nebo [Melbournská univerzita](#).

Evropské organizace mohou ohledně vzdělávacích možností [kontaktovat alianci ENS](#).

Také se můžete [přihlásit k odběru našeho e-mailového zpravodaje](#), [sledovat nás na sociálních sítích](#) a podpořit [kampaň Stateless Journeys](#).

„NECHODILI JSME DO ŠKOLY, PROTOŽE JSME MUSELI SPOLEČNĚ SE STRÝCEM PRACOVAT, ABYCHOM PŘEŽILI. NENÍ TO JEDNODUCHÉ. MNOHOKRÁT MĚ ZASTAVILI POLICISTÉ A HROZILI MI, ŽE MĚ ZATKNOU, PROTOŽE JSEM NEMĚL PRŮKAZ TOTOŽNOSTI. ŽIL JSEM VE STRACHU.“

~ RAMAN, KTERÝ SE NARODIL BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI V SRBSKU A DOKUMENTY POTVRZUJÍCÍ JEHO TOTOŽNOST ZÍSKAL AŽ POZDĚJI (ZDROJ: UNHCR & UNICEF, ENDING CHILDHOOD STATELESSNESS IN EUROPE) (UNHCR A UNICEF, KONEC ABSENCE STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI U DĚTÍ V EVROPĚ)